

tak, že složí se buď celá protihodnota najednou anebo aspoň udaná tam její kvota: bez takové úhrady bylo všechno prohlašování, že se upisuje „planým a prázdným, jímž hotová smlouva a tudíž smluvní závazek vzniknouti nemohl. Podmínky žádaly v uvedené míře »rem« a pozvedly tedy smlouvu na úroveň smlouvy realní, takže pouhá smlouva verbální byla by mohla mít toliko význam pacta de contrahendo. Jestliže dovolání dává za příklad případ, že když kdo objedná zboží a při tom prohlásí, že dá splátku X na př. 100, tedy že prodávatel prý je jistě oprávněn kupní smlouvu perfikovati tím, že dá objednateli zboží k dispozici přes to, že splátku nesložil, neboť prý je bez odporu oprávněn, splátku tu mu kreditovati — tedy to porovnání kulhá. Zboží přece objednáváme ve vlastním zájmu a nepřinášíme tím druhé straně nebo někomu třetímu žádné oběti, a jestliže nám tedy druhá strana splátku kredituje, prokazuje nám tím laskavost čili splátka byla určena pouze pro creditore, pro věřitele. Při upisování válečných půjček však upisovatel neupisoval ve vlastním zájmu, nýbrž v zájmu státu, jemuž tím přinášel oběť, čehož reflektivní účinek jevil se v tom, že se upisování nedělo jen dobrovolně, nýbrž nejčastěji na nátlak, jak to všeobecně známo, byť se ani v tomto případě nepřihlíželo k tomu, co první soud v té příčině zjistil, ježto odvolací soud, ač to v odvolání bylo bráno v odpor, stanoviska k zjištění tomu nezaujal. Pakliž však šlo o zájem státu a oběť upisovatele, pak byla splátka určena také pro debitore, v zájmu upisovatele sama, neboť o něj se jednalo, zdali potřebné prostředky sežene a oběť tedy přinéstí může. Jestliže tedy v tomto případě, jak bezesporo, žalovaný splátku nesložil, ač musel, měla-li subskripce býti účinnou, tedy nevzešly z upsání, jež už v hlavě své samo se nazývá pouze »upisovací přihláškou«, pro něho žádné závazky a pro druhou stranu tedy žádná práva: žalující měla s nákupem válečných půjček počkat, až žalovaný potřebnou kvotu složí, a nesložil-li, neměla nakupovat, sice to dělala na vlastní risiko. Když nevzešlo žádného závazku z upisovací přihlášky, nemohlo ho vzejítí ani z toho, že žalovaný na zúčtovanky ze dne 6. února 1917 žalující stranou mu zaslané mlčel, neboť nejso v žádném poměru s ní, nebyl povinen na její projevy odpovídati. Pouhé mlčení není ještě konkludentním souhlasem §u 863 obč. zák., byly-li okolnosti takové, že strana mlčící neměla povinnosti mluvit, jako zde žalovaný, jak právě řečeno, neměl.

Čís. 3823.

§ 367 obč. zák. chrání pouze nabyvatele bezelstného, nikoliv také lehkověrného.

(Rozh. ze dne 6. května 1924, Rv I 280/24.)

Žalobě o vydání klavíru bylo vyhověno soudy v š e c h t ř í s t o l i c, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Dovolání napadá rozsudek jen dovolacím důvodem §u 503 čís. 4 c. ř. s., než odvolací soud posoudil věc po právní stránce v podstatě správně. Není sporu o tom, že piano, o které jde, dal žalobce Janu B-ovi jen do komise, že žalovaná firma nabyla piana od Jana B-a úplatně a že Jan B. byl oprávněn, obchodovati piany (§ 367 obč. zák.). Bylo proto na žalobci, domáhajícím se na žalované firmě vlastnickou žalobou vydání piana, by dokázal, že žalovaná piana nenabyla bezelstně, pokud se týče, by dokázal okolností, z nichž mohla žalovaná při náležité pozornosti a pečlivosti míti duvodné podezření, že Jan B. vlastníkem piana nebyl (§ 368 obč. zák.). To žalobce dokázal. Je zjištěno, že žalované, pokud se týče její zástupců dne 3. a 4. dubna 1923, kdy Jan B. piano žalované nabídl a ona je přijala, bylo známo, že Jan B. jest neschopným ku placení, že on a jeho manželka jsou stíháni exekucemi a že proti Janu B-ovi dne 20. ledna 1923 zavedeno bylo vyrovnací řízení, které tehda ani ještě právoplatně skončeno nebylo. Ze zkušenosti je známo, že obchodníci, kteří nemohou platiti, nekupují za hotově, ani nepožívají úvěru, a jest obyčejným zjevem obchodního života, že se takovým obchodníkům zboží, najímě cennější, jakým jest piano, dává jen do komise, jak se i v tomto případě stalo. Za uvedeného stavu věci musila si žalovaná (její zástupci) uvědomiti, že Jan B. není asi vlastníkem piana, zejména, když se do jeho držby podle souhlasného udání stran dostalo teprve dne 24. ledna 1923, tedy po zahájeném vyrovnávacím řízení, a žalovaná (její zástupci) si toho také byli vědomi, jelikož v tom směru s Janem B-em jednali a Dr. F. sám jako svědek stvrdil, že původně Janu B-ovi nedůvěřoval, a že teprve na jeho opětne a důrazné ujišťování mu uvěřil. Ale takovýmto pouhým ujišťováním Jana B-a, chtějícího zameziti exekuční prodej svršků manželky, byť i byl Drem F-em upozorněn na to, že by se jinak dopustil trestného činu, nesměla se žalovaná strana spokojiti, naopak bylo zapotřebí větší opatrnosti (§ 1297 obč. zák.), zejména, když bez obtíží mohlo jí býti použito, neboť jak Rudolf L., tak Dr. F. mohli se Jana B-a zeptati, od koho piano koupil, mohli žádati, by jim předložil fakturu a po případě mohli se obrátiti přímo na domnělého prodatele, k čemu bylo vzhledem k tomu, že Jan B. nabídl piano již 3. dubna 1923, jistě dosti času, a k čemu by ostatně snad ani nebylo došlo, kdyby Jan B. fakturu o kupu předložiti nebyl s to. Že žalovaná ujišťování Jana B-a uvěřila, nerozhoduje, pak-li k tomu, jak zjištěno, neměla dostatečných důvodů, neboť ustanovení §u 367 obč. zák. chrání jen nabyvatele bezelstného, nikoliv však též lehkověrného. Nedůvodnému dovolání nebylo proto vyhověno a podotýká se k jeho vývodům, které ostatně jsou vyřízeny tím, co shora jest uvedeno, že neprávem vytýká nepečlivost žalobci, jenž chránil své vlastnictví náležitě tím, že piano dal Janu B-ovi jen do komise, a že tato výtká naopak stíhá žalovanou, která majíc podezření, dala se uchlácholiti bezcenným ujišťováním předluženého a exekucemi stíhaného obchodníka a se o to ani nepokusila, přesvědčiti se, zda mluví pravdu, ač to, jak shora dolíčeno, snadno mohla učiniti.